

Beleidsplan Stichting Kerken Kijken Utrecht

Toekomstvisie 2021-2025

Januari 2021

Inhoudsopgave

1. Doel / missie KKU	2
2. Hoe ziet Utrecht eruit in 2025?	2
3. Wat willen we in 2025 bereikt hebben?	3
4. Met welke partners en belanghebbenden?	4
5. Inzet van vrijwilligers	5
6. Governance	6
7. Financiën	6
8. Globale planning	7
9. Bijlage: bezoekersaantallen 2016-2020	8

1. Doel/missie KKU

Stichting Kerken Kijken Utrecht (KKU) heeft als missie om het religieus erfgoed in Utrecht toegankelijk, zichtbaar en beleefbaar te maken voor een breed en groot publiek. Sinds 1983 -eerst als werkgroep van de Stichting Archeologie en Bouwhistorie Utrecht STABU en vanaf 2019 als zelfstandige stichting- verwelkomen de ongeveer 200 vrijwilligers van KKU bezoekers uit de hele wereld. KKU maakt het mogelijk dat Utrechters, dagjesmensen en toeristen door middel van gratis openstellingen, rondleidingen en concerten op een laagdrempelige wijze kennismaken met het fraaie en veelkleurige religieuze erfgoed dat Utrecht rijk is.

2. Hoe ziet Utrecht eruit in 2025?

Utrecht is een levendige en aantrekkelijke stad met een rijke historie. Er is altijd veel belangstelling voor de stad geweest. Het karakter en het culturele aanbod van de binnenstad zijn in hoge mate bepaald door het overal aanwezige cultureel erfgoed. Zowel toeristen uit binnen- en buitenland als de bewoners van stad en regio maken daarom graag een stadswandeling of bezoeken een museum.

De Utrechtse binnenstadskerken dragen wezenlijk bij aan het charmante karakter en het culturele aanbod van de stad. De binnenstad huisvest 21 monumentale kerkgebouwen waarvan er 12 door de KKU-openstellingen toegankelijk zijn voor bezichtiging. Het keuzepalet in de stad om bijzondere (kerk)gebouwen te bezoeken is daarmee aanzienlijk vergroot. Dat is gunstig voor de verscheidenheid van het culturele aanbod en goed voor de gemiddelde verblijfsduur van bezoekers aan de stad.

Het aantal mensen dat kerkdiensten bijwoont, neemt in Nederland sterk af. Voor veel mensen is de kerk geen onderdeel (meer) van hun bestaan. Tegelijkertijd hebben mensen steeds meer vrije tijd te besteden. Velen willen hun tijd graag gebruiken voor ontspanning, persoonlijke ontwikkeling en kennisverbreding. Dit vertaalt zich onder meer in een toenemende interesse in cultureel erfgoed. Ook de kerken zien een grote culturele interesse bij bezoekers voor het gebouw, de aanwezige kunstwerken, de (bouw)historie en het gebruik, en daarmee een sterke toename van niet-religieus bezoek aan de opengestelde kerkgebouwen.

Deze constatering is een belangrijke stimulans voor KKU om de kerkgebouwen in de binnenstad zo toegankelijk mogelijk te maken in de ruimste zin van het woord: van een langere openstelling tot betere informatievoorziening. Kerken zijn onlosmakelijk verbonden met de Nederlandse cultuur in

het algemeen en de binnenstadskerken van onze stad in het bijzonder. Het is daarom belangrijk dat iedereen de mogelijkheid krijgt deze gebouwen te leren kennen en de rijkdom ervan te ervaren.

In de afgelopen jaren verwelkomde de binnenstad gemiddeld zo'n 4 miljoen toeristen per jaar (cijfers Utrecht Monitor). Dat waren bezoekers van buiten Utrecht. Inclusief Utrechtse bezoekers, bezochten in 2018 29 miljoen mensen de binnenstad. De wereldwijde uitbraak van Covid-19 in 2020 heeft veel gevolgen voor de bewegingsvrijheid van mensen en zal ook in de komende jaren mogelijk veel impact hebben op het toerisme. Van de vorige economische crisis (2008) was de stad nog altijd niet geheel hersteld: de aantallen toeristen/bezoekers waren nog altijd niet op het peil van de jaren daarvoor. Covid-19 zal ongetwijfeld de bezoekersaantallen in de komende jaren blijven beïnvloeden en misschien ook de bezoekersprofielen veranderen. De kans dat toeristen heel snel en massaal Utrecht zullen gaan bezoeken ná de pandemie is niet groot. Tegelijk zorgt de pandemie voor een andere kijk van veel Nederlanders op hun eigen land en kan het effect ontstaan dat meer mensen de ontspanning en inspiratie dichterbij huis zoeken.

KKU houdt daarom in de komende jaren rekening met een dip in de bezoekersaantallen en een andere samenstelling van bezoekers, maar rekent op termijn op een gestage groei van de belangstelling. Het toerisme zal ongetwijfeld weer opkrabbelen, en het bezoek van binnenstadskerken in Utrecht dus ook. Een bezoek aan een kerk is in Utrecht gratis! Bovendien breidt Utrecht nog steeds uit, dus naar verwachting blijft de aantrekkingskracht en de functie van de binnenstad als plek om te zijn, onverminderd groot.

3. Wat willen we in 2025 bereikt hebben?

KKU wil zich blijven inzetten voor het openstellen van de binnenstadskerken en het gastvrij ontvangen van geïnteresseerden uit alle windstreken. Allereerst door te zorgen voor voldoende regelmaat en continuïteit van de deelnemende kerken en waar mogelijk uitbreiding van het aantal opengestelde kerkgebouwen. Tegelijk is de ambitie om de openstelling en mogelijkheden van de open kerkgebouwen uit te breiden. Dit vraagt om goede afspraken met de eigenaren of beheerders/exploitanten van de betrokken kerkgebouwen. Ook zijn er voldoende goed getrainde en enthousiaste vrijwilligers nodig die de uitbreiding ook daadwerkelijk handen en voeten geven. Dit is een van de speerpunten van de komende jaren.

Gastvrijheid staat bij KKU hoog in het vaandel. Een vriendelijk ontvangst kleurt de bezoekervaring. Deze wordt vanzelfsprekend ook sterk bepaald door de **informatievoorziening**, die voor veel mensen onmisbaar is bij het begrijpen en kunnen duiden van de kerk waar je op dat moment bent. KKU zet de komende jaren in op de evaluatie van bestaande middelen en het verbeteren, aanvullen en het moderniseren van de informatievoorziening. In iedere kerk die meedoet aan Kerken Kijken moet de bezoeker kunnen rekenen op goede en toegankelijke informatie. KKU ziet ook graag dat er meer eenheid en afstemming komt in de informatievoorziening. Dat draagt bij aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van KKU.

Bovendien wil KKU de kwaliteit en gastvrijheid van het culturele aanbod in de stad verbeteren door goed vindbaar, zichtbaar en bereikbaar te zijn.

- KKU zet zich in om de algemene trend van stijgende bezoekersaantallen, zoals gerealiseerd in de afgelopen jaren verder te **stimuleren en aan te jagen**.

- K KU wil zich in de komende jaren ontwikkelen tot een **kwaliteitsmerk**: K KU staat voor een gastvrij onthaal en een positieve bezoekervaring. Na een mooi en goed bezoek hebben bezoekers iets beleefd, gezien en geleerd dat meer dan de moeite waard is. Ze komen in de verleiding nog een kerk te gaan bezoeken. Deze wens of behoefte mag wat K KU betreft meer regel dan uitzondering zijn en K KU wil ervoor zorgen – door blijvend te investeren in onze vrijwilligers – dat dit waar te maken is.
- De informatie die K KU geeft, moet aansluiten op de wensen en verlangens van de bezoekers van de kerken die meedoen aan Kerken Kijken. In al deze kerkgebouwen staan meertalige informatieborden voor cultuurhistorisch bezoek. In de komende jaren zal K KU inzetten op het ontwikkelen en beschikbaar maken van aanvullende virtuele informatiebronnen in onze groeiende digitale omgeving.
- Niet alleen de informatievoorziening over en in de kerken moet op orde en kwalitatief goed zijn, K KU wil ook investeren in de **vindbaarheid** van de kerkgebouwen. Veel toeristen komen niet verder dan de (niet te missen) Domkerk, terwijl de andere binnenstadkerken evenzeer de moeite van een bezoek waard zijn. De vindbaarheid van de opengestelde kerkgebouwen op internet en door middel van *signing* in de stad, is een belangrijke voorwaarde om alle ambities van K KU waar te maken. Gerichte marketingcampagnes dragen bij aan de **bekendheid** van de kerken, vooral als cultureel te bezoeken erfgoed.
- K KU richt zich graag actief op **nieuwe doelgroepen** om kennis te laten maken met het Utrechts religieus erfgoed. In de afgelopen jaren zijn voor kinderen en jongeren bijvoorbeeld al kleurplaten, speurtochten en stempelkaarten ontwikkeld. In samenwerking met o.a. Utrecht Marketing ontwikkelt K KU plannen welke nieuwe doelgroepen we op welke manier kunnen bereiken en bedienen.
- Het seizoen waarin K KU de kerkgebouwen openstelt en de gidsen dagelijks beschikbaar zijn voor rondleidingen, duurt momenteel van eind juni tot medio september. Er is een groeiende behoefte van mensen uit eigen land, maar ook van over de grens, om de stad ook buiten de bovengenoemde periode te bezoeken. Het gaat dan met name om het voorjaar (mei, juni) en het najaar (september, oktober). K KU ziet daarom mogelijkheden om het **seizoen te verlengen** om ook deze toeristen te kunnen begroeten.
- K KU ziet graag dat er in 2025 ook een **uitbreiding van het aantal opengestelde kerkgebouwen** is, waardoor er meer diverse en interessante kerkgebouwen open zijn voor bezoek. Een aantal nog niet opengestelde kerken zijn geïnteresseerd in samenwerking, zoals de Buurkerk en de Grieks-Orthodoxe kerk.
- K KU heeft als doelstelling om **activiteiten te verbreden** en een platform te zijn voor het openstellen religieus erfgoed in Utrecht. Deze lijn is in 2018 succesvol ingezet door naast de hoofdactiviteit 'Kerken Kijken', te starten met het project 'Kerken Luisteren', waarbij musici uit binnen- en buitenland tijdens de openingsuren van Kerken Kijken lunchconcerten geven. Dit gebeurt in samenwerking met ZIMIHC projecten en evenementen, UCKO (het platform van culturele-/concertcommissies van de diverse kerkgebouwen in de stad) en met financiële ondersteuning van gemeente Utrecht en andere fondsen.

4. Met welke partners en belanghebbenden?

De Utrechtse kerken waarmee KKU samenwerkt zijn in eigendom van een aantal kerkverbanden. De relatie met de eigenaren van de kerkgebouwen is van doorslaggevend belang voor de activiteiten van KKU. KKU wil het Utrechts cultureel- en religieus erfgoed delen met zoveel mogelijk mensen en daarom de toegankelijkheid van kerkgebouwen vergroten. Goede communicatie met de eigenaren van kerkgebouwen draagt hieraan zeker bij. Dit verdient daarom in de komende jaren extra aandacht.

De belangrijkste partner -zowel historisch, beleidsmatig als financieel- voor KKU is zonder twijfel de gemeente Utrecht. Met ingang van 1 januari 2021 is de gemeentelijke subsidie verhoogd. Aan de gemeente Utrecht legt KKU verantwoording af over de besteding van de subsidie. Daarnaast is vanaf het begin van Kerken Kijken een medewerker van de afdeling Erfgoed van de gemeente Utrecht als adviseur aan het KKU-bestuur verbonden. Ten aanzien van nieuwe projecten, zoals Kerken Luisteren, zijn er goede relaties aangeknoopt met gemeentelijke afdelingen, zoals de afdelingen Cultuur en EZ. KKU blijft investeren in een goede relatie met de gemeente Utrecht.

KKU is als partner regelmatig betrokken bij initiatieven die raken aan de doelstellingen van KKU: aandacht creëren voor het religieuze erfgoed en bijdragen aan het beter bezoeken ervan. Zo is KKU met onder meer Utrecht Marketing in gesprek over kruisbestuiving in de communicatie. KKU zoekt samen met het Museum Catharijneconvent en het bisdom naar wegen om de publiekstoegankelijkheid van de St. Catharinakerk en -kathedraal te vergroten, nu het bisdom de beslissing heeft teruggedraaid om het kerkgebouw aan de eredienst te onttrekken.

De ontwikkelingen in de stad en de ambities van KKU maken dat de relatie met partners en belanghebbenden zoals Utrecht Marketing en Centrum Management Utrecht bijzonder belangrijk is. Nieuwe partners zoals het Museum Catharijneconvent, het Grootste museum van Nederland (dat een initiatief is van Museum Catharijneconvent), de Utrechtse VVV en ZIMIHC zijn eveneens onmisbaar. Deze partners zijn direct of indirect, via de achterban die ze vertegenwoordigen, belangrijk voor het benutten van kansen om de zichtbaarheid van het Utrechtse religieuze erfgoed te vergroten. Door slimme samenwerking met deze partijen, structureel of op projectbasis, kan met onze wederzijdse kennis, netwerk, communicatiekanalen of financiën meer aandacht voor religieus erfgoed en meer bezoekers worden aangetrokken. De komende jaren zal KKU deze ingezette trend van meer en betere samenwerking met deze partners voortzetten en intensiveren. Uitgangspunt bij het aangaan van samenwerking is dat de missie van KKU (zie hoofdstuk 1) hierdoor direct of indirect wordt versterkt, zonder dat dit tot inhoudelijke en/of financiële risico's zal leiden.

5. Inzet vrijwilligers

KKU dankt zijn bestaan en succes aan de grote groep enthousiaste vrijwilligers die een passie hebben voor religieus erfgoed en zich inzetten voor de doelstellingen van de stichting. Het persoonlijke contact dat de vrijwilligers bieden is van grote waarde bij het bezoek aan een kerkgebouw. Naast het geven van informatie kunnen zij hiermee goed inspelen op de specifieke behoeften van bezoekers. Onze 200 vrijwilligers (inclusief die werkzaam zijn in de Domkerk) zien het verwelkomen, wegwijs maken of rondleiden als een waardevolle ervaring. Ze ontmoeten mensen van over de hele wereld, doen veel kennis op over ons religieus erfgoed en verruimen hun sociale netwerk. Het werven en behouden van vrijwilligers is een speerpunt voor KKU. Belangrijke elementen hierbij zijn het

betrekken van jongeren en het waar mogelijk ondersteunen en begeleiden van de vrijwilligers bij het uitoefenen van hun taken. Om het vrijwilligerswerk zowel laagdrempelig als aantrekkelijk te houden voor een brede groep, zijn de vrijwilligers onderverdeeld in gastheren/vrouwen en gidsen.

Alle gastheren/vrouwen zijn inzetbaar in alle opengestelde kerkgebouwen, om zo een brede en regelmatige openstelling te waarborgen. Met persoonlijke voorkeuren en kennis wordt vanzelfsprekend rekening gehouden. De gidsen zijn bij voorkeur inzetbaar in tenminste twee kerkgebouwen zodat de bezetting gewaarborgd is.

KKU hecht waarde aan een bijeenkomst om de vrijwilligers te bedanken, ten minste een keer per jaar. Zo'n bijeenkomst is ook om de onderlinge relaties te versterken, het uitwisselen van ervaringen en ideeën te bevorderen. In de komende jaren wil het bestuur van KKU zich inzetten om de vrijwilligers een vastgesteld opleidingstraject te bieden, mogelijk in samenwerking met partners. Daarnaast zal KKU onderzoeken op welke wijze het vrijwilligerswerk zo aantrekkelijk mogelijk kan worden gemaakt.

Omdat het in de afgelopen jaren steeds moeilijker is gebleken voldoende vrijwilligers te vinden, wil KKU zich in de komende tijd actief inzetten om een brede groep mensen te interesseren om zich als vrijwilliger in te zetten. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en netwerken van o.a. de Vrijwilligerscentrale, de Vereniging Oud Utrecht en Museum Catharijneconvent. Tegelijkertijd wil KKU investeren in toekomstbestendige oplossingen en daarom naast de inzet van vrijwilligers ook andere informatiemiddelen ter beschikking te stellen aan bezoekers. Voor het openstellen van de kerkgebouwen is ruime beschikbaarheid en inzetbaarheid van vrijwilligers in hun rol als gastheren/vrouwen wel voorwaardelijk.

6. Governance

Het bestuur van KKU bestaat uit 7 tot 8 personen en is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleid, de uitvoering van afspraken en het beheer van de financiën. Het bestuur van KKU is het eerste aanspreekpunt voor de kerkbesturen van de opengestelde kerkgebouwen.

Ieder bestuurslid heeft een specifieke functie of aandachtsgebied. Het dagelijks bestuur van KKU wordt gevormd door de voorzitter, de secretaris en de penningmeester.

De vrijwilligers geven handen en voeten aan het uitgestippelde beleid. Zij worden hierover direct, of via vrijwilligers in de coördinerende rol van teamleider, geïnformeerd door het bestuur. Met praktische vragen kunnen zij terecht bij de teamleider van de kerk waar zij gastheer/vrouw of gids zijn.

De projectcoördinator van KKU ondersteunt het bestuur bij het uitvoeren van het beleid en de missie. Projecten vallen onder verantwoordelijkheid van de hiervoor aangewezen bestuursleden. Het dagelijks bestuur van KKU is het eerste aanspreekpunt van de projectleider en externe partijen.

7. Financiën

De financiering van de activiteiten van Kerken Kijken gebeurt met subsidies en financiële bijdragen van verschillende organisaties en stichtingen. Een belangrijke subsidiënt van KKU is de gemeente

Utrecht die KKU structureel financieel ondersteuning biedt. Daarnaast wordt KKU financieel ondersteund door fondsen en sponsoring op projectbasis. Doel van KKU is om niet afhankelijk te zijn van één subsidiegever. Het streven is de financiële ondersteuning te verdelen over meerdere organisaties die KKU een warm hart toedragen.

Werving en besteding van gelden

Bij het besteden van het geld van de stichting wordt, waar mogelijk, een onderscheid gemaakt tussen de normale kosten van de stichting en projecten, zoals Kerken Luisteren.

Exploitatie

De basistaken van KKU zijn het openstellen van deelnemende kerken, het aanbieden van rondleidingen in de deelnemende kerkgebouwen en het verzorgen van de hiervoor noodzakelijk informatievoorziening voor de bezoekers. De kosten die KKU maakt voor promotie en communicatie behoort tot de basis van de begroting.

Ook reiskosten van de gidsen, het organiseren van scholing/activiteiten voor de gidsen en de feestelijke opening van het seizoen horen hierbij. De kosten voor deze activiteiten zijn voor een belangrijk deel gedekt door de gemeentelijke subsidie.

Projecten

Hiernaast organiseert KKU activiteiten die aanvullende financiering nodig maken. Een project wat bijvoorbeeld extra financiering nodig heeft is Kerken Luisteren. Ook het inspelen op moderne eisen ten aanzien de informatievoorziening aan bezoekers van de kerkgebouwen vraagt om extra financiering. KKU doet met zekere regelmaat een beroep op verschillende fondsen om onze culturele en erfgoedactiviteiten te ondersteunen.

Ook de organisaties die de toeristische activiteiten in de stad Utrecht mede organiseren leveren regelmatig een bijdrage.

Fondsen, giften en legaten

Instellingen en personen die het werk van KKU financieel willen steunen kunnen gebruik maken van de ANBI-status van de stichting. Dat kan door de gunstige belastingregeling voordeel opleveren. KKU zal de komende jaren initiatieven ondernemen om deze inkomsten te vergroten.

Uitvoering

Kerken Kijken Utrecht maakt voor een deel van de uitvoerende en projectmatige taken gebruik van de inzet van een freelance projectcoördinator. Taken van deze coördinator betreffen met name publiciteit, productie informatiemateriaal, projectorganisatie en organisatie van de overige stichtingsactiviteiten. Deze kosten worden, afgezien van specifieke projectactiviteiten, gezien als exploitatiekosten.

Beheer en besteding vermogen

De stichting houdt het eigen vermogen zo beperkt mogelijk, onder de 10% van de jaaromzet, zonder de continuïteit van de werkzaamheden uit het oog te verliezen. De inkomsten van de stichting, ook bij projecten, zijn altijd vooraf bekend zodat tegenvallende opbrengsten vrijwel geen rol spelen. De

penningmeester maakt jaarlijks een financieel verslag en een begroting. Het bestuur verleent de penningmeester hiervoor goedkeuring.

8. Globale planning

Onderwerp:	Gerealiseerd:
Verbeteren informatievoorziening kerkgebouwen	2023
Opstarten opleidingstraject vrijwilligers	2024
Verbeteren vindbaarheid kerkgebouwen	2024
Uitbreiding opengestelde kerkgebouwen	2025
Verbreding activiteiten KKV	Doorlopend

Bijlage: bezoekersaantallen 2016-2020

